

Євген ЧЕРНІКОВ

прокурор відділу провадження,
контролю та забезпечення якості роботи
управління реформ
та забезпечення якості роботи
Генеральної прокуратури України,
молодший радник юстиції
eugene_chernikov@ukr.net

УДК 343.6

ПОТЕРПІЛИЙ ЯК ОЗНАКА СКЛАДУ ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТАТТЕЮ 140 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ (НЕВИКОНАННЯ АБО НЕНАЛЕЖНЕ ВИКОНАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ОБОВ'ЯЗКІВ МЕДИЧНИМ АБО ФАРМАЦЕВТИЧНИМ ПРАЦІВНИКОМ)

У наш час питання щодо визначення поняття «потерпілий від злочину» у кримінальному праві вивчене недостатньо та потребує подальшого розроблення. Його досліджували такі вчені, як Р.М. Готліб, М.І. Гошовський, П.С. Дагель, Т.І. Присяжнюк, І.М. Резніченко, М.В. Сенаторов, В.М. Тертишник, В.О. Туляков та інші. Однак відповідні наукові розвідки проводилися здебільшого в межах кримінально-процесуального права чи кримінологічної науки, значно рідше потерпілий ставав об'єктом дослідження суто в кримінально-правовому аспекті.

Водночас вивчення цього поняття становить особливий інтерес саме в контексті розуміння конкретного складу медичного злочину, передбаченого ст. 140 Кримінального кодексу України (КК України), – неналежного виконання медичним або фармацевтичним працівником своїх професійних обов'язків.

Кримінальний кодекс України не містить роз'яснення терміна «потерпілий від злочину». Разом із тим поняття «потерпілий» чи «потерпіла особа» неодноразово зустрічаються у кримінально-правових нормах. У теорії кримінального права при

дослідженні будь-якої ознаки складу злочину одним із основних є питання про те, який елемент складу злочину характеризує ця ознака [1, 110]. У юридичній літературі щодо терміна «потерпілий» висловлюються різні думки. Одні вчені стверджують, що потерпілий характеризує об'єкт злочину [2, 30]. Інші вважають, що потерпілий і об'єкт злочину – це практично тотожні за змістом поняття [3, 53, 66]. З точки зору третіх, потерпілого слід відносити до ознак об'єктивної сторони складу злочину [4, 164].

М.В. Сенаторов, з'ясовуючи місце потерпілого від злочину серед його елементів, насамперед пов'язує вирішення цього питання із потребою встановлення змісту поняття «об'єкт злочину». Так, якщо визначати об'єкт як певну взаємодію між соціальними суб'єктами, як суспільне відношення, на яке посягає злочин, то, вочевидь, потерпілий є ознакою, яка характеризує таке відношення, розкриває його зміст. Якщо ж стверджувати, що об'єктом злочину є люди (окремі фізичні особи або ж певна множинність осіб), яким злочин заподіює чи створює загрозу заподіяння шкоди, то поняття об'єкта і потерпілого найімовірніше співпадуть. Якщо вважати, що об'єкт – це благо, суб'єктивне

право чи інтерес, на який посягає злочин, то потерпілого як володільця блага, суб'єктивного права чи інтересу необхідно відносити до ознак об'єктивної сторони злочину [1, 111–112].

Оскільки автор цієї статті поділяє думку про те, що об'єктом злочину є суспільні відносини, то логічним вбачається вивчення потерпілого як елемента об'єкта. Традиційно в науці кримінального права об'єкт злочину досліджується з урахуванням його структури. Отже, комплексна кримінально-правова характеристика потерпілого від злочину обумовлює необхідність з'ясування місця потерпілого в цій структурі. У науковій літературі переважає думка про те, що структура об'єкта злочину містить три елементи: учасники суспільних відносин; соціальний зв'язок між ними; предмет, з приводу якого існують відносини. Проаналізувавши дослідження вчених-юристів з цього питання, можна стверджувати, що всі вони визнають обов'язковим елементом суспільних відносин їхніх суб'єктів (учасників). В.Я. Тацій зазначає, що безсуб'єктних суспільних відносин не існує. Якщо немає суб'єктів відносин, то, очевидно, не існує й самих відносин, які завжди є певним зв'язком між певними суб'єктами [5, 21].

Учасники (сторони) будь-яких суспільних відносин є носіями відповідних охоронюваних законом прав, обов'язків та інтересів, що існують з приводу тих чи інших благ (предметів відносин). Залежно від того, з якого боку вони виступають у відносинах як носії прав чи обов'язків, суб'єктів суспільних відносин можна поділити на дві групи. До першої належать суб'єкти, які мають юридичні обов'язки, а до другої – суб'єкти, які володіють певними благами, правами та відповідними інтересами. Суб'єкти суспільних відносин, що перебувають під охороною кримінального закону, які мають певні блага, права та інтереси, у разі вчинення злочинів виступають потерпілими від них.

Зупинимось на питанні про те, хто з точки зору юридичної науки може виступати у ролі потерпілого. Аналізуючи напрацювання вчених, які стосуються окресленої проблематики, можна дійти висновку, що в

цілому існує три погляди з цього приводу. Дехто з науковців визнає, що потерпілим від злочину може бути виключно фізична особа. Наприклад, А.М. Красиков вважає, що потерпілим є фізична особа, чії охоронювані кримінальним законом блага (в інших частинах роботи – права, інтереси) були порушені або поставлені під загрозу порушення [6, 51, 66]. На думку П.С. Яні, потерпілим є фізична особа, на чії блага – життя, здоров'я, честь і гідність, а також політичні, трудові, майнові та інші права та свободи було спрямоване злочинне посягання [7, 40–43]. В.Є. Батюкова, в цілому погоджуючись із позицією деяких радянських дослідників [8, 10, 13–14], розглядає потерпілого як фізичну або юридичну особу, чії права й охоронювані законом інтереси порушені або поставлені під загрозу в результаті вчинення злочину [9, 34]. На відміну від двох попередніх груп учених, які визнавали потерпілим або виключно фізичну особу, або фізичну та юридичну осіб, деякі науковці взагалі не обмежують коло соціальних суб'єктів, що можуть розглядатися як потерпілі від злочинів, і включають до нього будь-які види суб'єктів соціуму: фізичних, юридичних осіб, різноманітні соціальні об'єднання, державу та суспільство в цілому. Так, Л.Я. Таубер вважав потерпілими окремих людей, їх організовані спільноти або невизначене коло індивідів. Він стверджував, що потерпілими від злочину «... є ті суб'єкти, яким належить порушене злочином суб'єктивне право» [10, 71]. М.С. Таганцева переконана, що потерпілим від злочинного діяння є одиночна особа, сукупність осіб, яка складає або не складає юридичну особу, включаючи й саму державу як різноманітний утримувач прав і володар інтересів, насамперед власник того правоохоронюваного інтересу, якому безпосередньо зашкодив або який поставив у небезпеку злочинець [11, 21]. Б.С. Никифоров вважав потерпілими наступні соціальні утворення: державу, державні установи та об'єднання осіб як власників відповідних інтересів, забезпечених заборонаю або вельнням кримінального закону [12, 49].

Аналіз наукових праць з цієї тематики дав змогу виокремити з-поміж інших найбільш вдале, на нашу думку, визначен-

ня терміна «потерпілий», сформульоване М.В. Сенаторовим, який наголошує на необхідності розрізнення поняття «потерпілий від злочину» та суміжних понять «потерпілий як суб'єкт кримінального процесу» і «жертва злочину». Він вважає, що потерпілий від злочину – це соціальний суб'єкт (фізична чи юридична особа, держава, інше соціальне утворення або ж суспільство в цілому), блага, праву чи інтересу якого, що знаходиться під охороною кримінального закону, злочином заподіюється шкода або створюється загроза такої [1, 60].

Справді, така диференціація необхідна, оскільки у двох останніх випадках визначені поняття є кримінально-процесуальні та кримінологічні відповідно, але не суто кримінально-правові. Якщо ж розглядати поняття потерпілого від злочину у кримінально-правовому аспекті, то його дослідження варто здійснювати у межах вчення про склад злочину. Загальне вчення про склад злочину передбачає, що потерпілий є додатковою, факультативною ознакою складу злочину. А отже, не являє собою обов'язковий елемент. Для більшості складів злочинів потерпілий – це конструктивна ознака, яка дає можливість відмежувати злочинне від незлочинного. В окремих випадках потерпілого від злочину необхідно виділяти для розмежування складів злочинів, характеризуючи їх. Це можуть бути злочини зі спеціальним складом, які відрізняються підвищеним ступенем суспільної небезпечності. У деяких випадках спеціальні ознаки потерпілого є кваліфікуючими ознаками складу злочину. Цікаво, що вказівкою на потерпілого ніколи не характеризується знижена суспільна небезпечність злочину, тобто потерпілий не може бути ознакою складу злочину, яка пом'якшує відповідальність.

У структурі об'єкта злочину потерпілий є суб'єктом (учасником) охоронюваного законом суспільного відношення, блага, праву чи інтересу якого злочином заподіюється шкода або створюється загроза такої. Водночас у низці наукових досліджень поняття потерпілого ототожнюють із поняттям предмета злочину як факультативні ознаки об'єкта злочину. Ця теорія нівелює значення людини, її життя та здоров'я як най-

більшу цінність, що перебуває під охороною закону. Фактично таке ототожнення означає пропозицію відмовитись від концепції першочергової охорони найвищої соціальної цінності.

Тривалий час іде дискусія щодо можливості визнання потерпілого (фізичної особи), а також окремих органів, тканин і крові людини предметом злочину. З цього приводу існують дві діаметрально протилежні точки зору. Одна з них полягає в тому, що людина не може бути предметом злочину; відповідно до іншої – людина може визнаватися предметом злочину. Деякі вчені вважають, що особи, на яких спрямовано злочинний вплив, охоплюються поняттям предмета злочину. Однак при цьому, з метою наголошення на особливому значенні людини як соціальної цінності, а також згідно зі змістом доктрини права людину, стосовно якої здійснено злочинний вплив, у кримінальному праві називають потерпілим, а не предметом злочину. Такої позиції дотримується і М.П. Бікмурзін, який стверджує, що потерпілий у кримінальному праві є різновидом предмета злочину [13]. Інколи у кримінально-правовій літературі можна знайти твердження про те, що предметом злочину є життя та здоров'я людини. Проте така позиція вбачається спірною. Життя, здоров'я, честь і гідність особи – це поняття, що в контексті кримінального права розглядаються як нематеріальні утворення; вони належать до предмета суспільних відносин і тому не можуть визнаватися предметами злочину [14, 66].

Злочини у медичній сфері належать до категорії злочинів, які посягають на життя та здоров'я людини. Таким чином, об'єктом вказаної категорії злочинів є суспільні відносини, які забезпечують охорону життя та здоров'я людини, а також порядок здійснення професійних функцій медичним працівником; водночас потерпілим є людина. Адаже саме людина є носієм тих суспільних благ та цінностей, на які посягає злочин. Разом із тим потерпілим може бути не будь-яка людина, а лише та, яка перебуває у певних правових відносинах із суб'єктом злочину, тобто медичним працівником. Потерпілим від злочину, передбаченого ч. 1 ст. 140 КК України, є особа, стосовно якої вчинено

злочин, тобто особа, життю та здоров'ю якої винними діями медичного або фармацевтичного працівника заподіяно шкоду. Очевидь, у такому випадку йдеться про пацієнта, тобто людину, якій бездіяльністю або непрофесійною діяльністю лікаря чи фармацевта заподіяно шкоду. У ч. 2 ст. 140 КК України деталізовано ознаки потерпілої від злочину особи, а саме – визначається настання більш репресивної кримінальної відповідальності за аналогічний злочин, вчинений стосовно неповнолітньої особи, що свідчить про більшу суспільну небезпечність злочину. Таким чином, вік потерпілого у складі злочину, що розглядається, є кваліфікуючою ознакою.

З огляду на специфіку злочинів проти життя та здоров'я людини у медичній сфері очевидним стає той факт, що потерпілим у зазначеній категорії злочинів виступає особа, якій надають медичну допомогу. У зв'язку із цим виникає спір з приводу того, кого можна визнати потерпілим від вказаного злочину – пацієнта чи хворого. Розглянемо визначення поняття «пацієнт», наведене в юридичному словнику. Отже, пацієнт (від лат. *patiens* – терплячий, такий, що страждає) – особа фізична, яка отримує медичну допомогу (профілактичну, діагностичну, лікувальну, реабілітаційну) або піддається медико-біологічним дослідям (клінічним випробуванням) [15]. У національному законодавстві визначення терміна «пацієнт» міститься в Законі України «Основи законодавства України про охорону здоров'я», відповідно до якого пацієнт це – фізична особа, яка звернулася за медичною допомогою та/або якій надається така допомога [16].

У юридичній літературі висловлюються різні думки щодо дефініції цього терміна. Наприклад, О.І. Смотров визначає пацієнта як здорового чи хворого споживача медичних послуг [17, 71]. А.А. Азаров вважає, що пацієнт – це особа, яка звернулася до лікувального закладу за отриманням діагностичної, лікувальної, профілактичної допомоги незалежно від того, хвора вона чи здорова [18, 17]. На думку Н.Б. Болотіної, «... пацієнт – фізична особа, яка у встановленому порядку отримує медичну допомогу (профілактичну, діагностичну, лікувальну, реабілітаційну) або піддається медико-

біологічним дослідям (клінічним випробуванням) з боку медичних працівників» [19, 304].

З урахуванням зазначеного вище можна дійти висновку, що пацієнт – це особа, яка є суб'єктом правовідносин із закладами охорони здоров'я або окремими медичними працівниками, що стосуються отримання медичних послуг. Очевидно, що поняття «пацієнт» відрізняється від поняття «хворий». Останнє є поняттям не так правовим, як біологічним. Воно вказує на певні вади у здоров'ї людини, однак не свідчить про те, що така особа перебуває у відносинах із медичним працівником. Цікавим є визначення терміна «пацієнт», запропоноване О.В. Тихомировим. Вчений вважає таким особу, «яка звертається до лікаря з потребою в його професіоналізмі для консультативної допомоги і корекції самопочуття. Хворим іменується пацієнт, що завідомо потребує професійної лікувально-діагностичної допомоги» [20, 74]. Проте з таким визначенням складно погодитись, оскільки для набуття статусу пацієнта фізичній особі не обов'язково бути хворою. Пацієнт – це правовий статус, тобто сукупність усіх належних йому суб'єктивних юридичних прав, свобод і обов'язків, що визначають його правове становище в суспільстві, закріплене в чинному законодавстві та інших формах права. Зазначеного статусу особа набуває в результаті дій, спрямованих на отримання медичної допомоги від осіб, які мають право її надавати. Таким чином, поняття «хворий» і «пацієнт» є різноплановими за змістом. Вони певною мірою співвідносяться, але не тотожні, адже характеризують особу за абсолютно різними критеріями: в першому випадку – за біологічним, а в другому – за правовим критерієм. Дехто з учених взагалі пропонує не використовувати в юридичній науці та практиці термін «хворий» [17, 71]. Така думка вбачається слушною, адже в юриспруденції необхідно використовувати суто правові терміни, а не біологічні. Правильне визначення кожного зі статусів має надзвичайно важливе як наукове, так і практичне значення, зокрема для кваліфікації суспільно небезпечних діянь у сфері медичної діяльності і в контексті розуміння положень ст. 140 КК України.

Отже, пацієнт як потерпілий від злочину – це особа, життю, здоров'ю та основним правам якої заподіяна шкода в результаті злочинного посягання, що полягає в неналежному здійсненні (чи нездійсненні) стосовно неї медичної діяльності. Оскільки шкода заподіюється в результаті медичної діяльності (надання медичної допомоги чи медичних послуг), то вона спричиняється в межах відповідних правовідносин, що відбуваються на стороні іншого їх учасника, а саме – працівника закладу охорони здоров'я чи окремих медичних працівників. Тому невиконання чи неналежне виконання медичним або фармацевтичним працівником своїх професійних обов'язків входить до категорії злочинів, що порушують права пацієнта.

За радянських часів П.С. Дагелем був запропонований термін «спеціальний потерпілий» [21, 17–37]. Ним слід вважати фізичну особу, для якої характерні у момент вчинення злочину спеціальні ознаки, визначені у диспозиціях статей Особливої частини КК України. Так, наприклад, така ознака, як вік пацієнта, є основною при визначенні складу злочину, передбаченого ч. 2 ст. 140 КК України.

А.А. Музика та Є.В. Лащук у своїх працях, присвячених предмету злочину, погоджуються з П.С. Дагелем та, розвиваючи цю теорію, пропонують виділяти також поняття загального потерпілого від злочину, яким є людина, стосовно якої у тексті кримінального закону використовується термін «потерпілий». Якщо правове становище (статус), вік, стать чи інші ознаки людини у кримінальному законі виділено спеціальним терміном, таку людину слід називати

спеціальним потерпілим від злочину [14, 69]. Отож у контексті складів злочинів, передбачених ст. 140 КК України, слід говорити про загального потерпілого – пацієнта, про якого йдеться у ч. 1 цієї статті, та спеціального потерпілого – неповнолітнього пацієнта (ч. 2 вказаної статті).

У результаті проведеного дослідження доцільно виділити кілька основних висновків. По-перше, відповідно до загального вчення про склад злочину потерпілий є додатковою, факультативною ознакою складу злочину, проте у межах аналізу цього складу злочину він є ознакою, що визначає суспільну небезпечність протиправного діяння спеціального суб'єкта. По-друге, зазначеному складу злочину притаманна така ознака, як «потерпілий від злочину», і не притаманна ознака «предмет злочину», оскільки людину не можна вважати предметом злочину. По-третє, потерпілим від злочину, передбаченого ст. 140 КК України, як і в більшості медичних злочинів, є пацієнт. Недоцільним вбачається ототожнення понять «пацієнт» і «хворий», адже перший термін варто відносити до правового статусу людини, а другий – до біологічного. Поняття, що розглядаються, можуть частково збігатися, але вони не тотожні. По-четверте, неповноліття пацієнта є кваліфікуючою ознакою цього злочину і створює так званий кваліфікований його склад, передбачений ч. 2 ст. 140 КК України. Виділення окремого складу злочину пов'язане із більшим ступенем суспільної небезпечності злочину, вчиненого проти неповнолітньої особи порівняно із повнолітнім, що в свою чергу призводить до більш суворого кримінального переслідування.

Список використаних джерел:

1. *Сенаторов М.В.* Потерпілий від злочину в кримінальному праві / М.В. Сенаторов. – Х.: Право, 2006. – 208 с.
2. *Фролов Е.А.* Объект уголовно-правовой охраны и его роль в организации борьбы с посягательствами на социалистическую собственность: автореф. дисс. на соискание учен. степени д-ра юрид. наук / Е.А. Фролов. – Свердловск, 1971. – 53 с.
3. *Новоселов Г.П.* Учение об объекте преступления. Методологические аспекты / Г.П. Новоселов. – М., 2001. – 208 с.
4. *Радутний О.Е.* Кримінальна відповідальність за незаконне збирання, використання та розголошення відомостей, що становлять комерційну таємницю (аналіз складів злочинів): дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / О.Е. Радутний. – Х., 2002. – 204 с.
5. *Тацій В.Я.* Объект і предмет злочину в кримінальному праві України: навч. посіб. / В.Я. Тацій. – Х., 1994. – 74 с.

6. *Красиков А.Н.* Сущность и значение согласия потерпевшего в советском уголовном праве / А.Н. Красиков. – Саратов: Изд-во Саратовского ун-та, 1976. – 120 с.
7. *Яни П.С.* Законодательное определение потерпевшего от преступления / П.С. Яни // Российская юстиция. – 1995. – № 4. – С. 40–43.
8. *Минская В.С.* Виктимологические факторы и механизм преступного поведения / В.С. Минская, Г.И. Чечель. – Иркутск: Изд-во Иркутского ун-та, 1988. – 151 с.
9. *Батюкова В.Е.* Потерпевший в уголовном праве: дисс. ... кандидата юрид. наук: 12.00.08 / В.Е. Батюкова. – М., 1995. – 212 с.
10. *Таубер Л.Я.* Жалоба потерпевшего при преступлениях неофициальных / Л.Я. Таубер. – Х., 1909. – 403 с.
11. *Таганцев Н.С.* Русское уголовное право. Лекции. Часть Общая / Н.С. Таганцев. – Тула: Автограф, 2001. – Т. 2. – 656 с.
12. *Никифоров Б.С.* Объект преступления по советскому уголовному праву / Б.С. Никифоров. – М.: Юридическая литература, 1960. – 232 с.
13. *Бикмурзин М.П.* Предмет преступления: теоретико-правовой анализ: автореф. дисс. на соискание учен. степени канд. юрид. наук: спец. 12.00.08. «Уголовное право и криминология; уголовно-исполнительное право» / М.П. Бикмурзин. – Саратов, 2005. – 30 с.
14. *Музыка А.А.* Предмет злочину: теоретичні основи пізнання: [моногр.] / А.А. Музыка, С.В. Лашук. – К., 2011. – 192 с.
15. *Юридична енциклопедія: в 6 т. / редкол.: Ю.С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. – К.: Українська енциклопедія, 1998 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://leksika.com.ua/19920401/legal/patsiyent>*
16. *Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19 листопада 1992 року № 2801-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 4. – Ст. 19.*
17. *Смотров О.И.* Договорі щодо оплатного надання медичних послуг: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / О.И. Смотров; Нац. ун-т внутр. справ МВС України. – Х., 2003. – 177 с.
18. *Организационно-правовое обеспечение прав граждан на медицинскую помощь / А.А. Азаров, И.А. Захаров, Н.В. Косолапов, О.В. Никульникова // Здравоохранение. – 2000. – № 10. – С. 15–23.*
19. *Болотіна Н.Б.* Пацієнт: поняття, права та обов'язки / Н.Б. Болотіна // *Правова держава: щорічник наукових праць Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України.* – К., 2003. – Вип. 14. – С. 301–309.
20. *Тихомиров А.В.* Медицинское право: практ. пособ. / А.В. Тихомиров. – М.: Статут, 1998. – 126 с.
21. *Дагель П.С.* Потерпевший в советском уголовном праве / П.С. Дагель // *Потерпевший от преступления: тематический сборник.* – Владивосток, 1974. – С. 16–37.

Євген ЧЕРНІКОВ

**ПОТЕРПІЛИЙ ЯК ОЗНАКА СКЛАДУ ЗЛОЧИНУ,
ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТАТТЕЮ 140 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ
(НЕВИКОНАННЯ АБО НЕНАЛЕЖНЕ ВИКОНАННЯ
ПРОФЕСІЙНИХ ОБОВ'ЯЗКІВ МЕДИЧНИМ
АБО ФАРМАЦЕВТИЧНИМ ПРАЦІВНИКОМ)**

Розглянуто поняття «потерпілий від злочину» в контексті вивчення елементів складу невиконання або неналежного виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником. Обґрунтовано думку про те, що в межах аналізу вказаного складу злочину потерпілий є ознакою, що визначає суспільну небезпечність протиправного діяння спеціального суб'єкта. Встановлено, що потерпілим від злочину, передбаченого ст. 140 КК України, є пацієнт. Проведено порівняльний аналіз понять «пацієнт» і «хворий». Визначено, що неповноліття пацієнта є кваліфікуючою ознакою даного злочину.

Ключові слова: потерпілий; елементи складу злочину; неналежне виконання; пацієнт; хворий; стан здоров'я.

Евгений ЧЕРНИКОВ

**ПОТЕРПЕВШИЙ КАК ПРИЗНАК СОСТАВА ПРЕСТУПЛЕНИЯ,
ПРЕДУСМОТРЕННОГО СТАТЬЕЙ 140 УГОЛОВНОГО КОДЕКСА УКРАИНЫ
(НЕВЫПОЛНЕНИЕ ИЛИ НЕНАДЛЕЖАЩЕ ВЫПОЛНЕНИЕ
ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ ОБЯЗАННОСТЕЙ МЕДИЦИНСКИМ
ИЛИ ФАРМАЦЕВТИЧЕСКИМ РАБОТНИКОМ)**

Рассмотрено понятие «потерпевший от преступления» в контексте изучения элементов состава неисполнения или ненадлежащего исполнения профессиональных обязанностей медицинским или фармацевтическим работником. Обосновано мнение о том, что в пределах анализа данного состава преступления потерпевший является признаком, определяющим общественную опасность противоправного деяния специального субъекта. Установлено, что потерпевшим от преступления, предусмотренного ст. 140 УК Украины, является пациент. Осуществлен сравнительный анализ понятий «пациент» и «больной». Выявлено, что несовершеннолетие пациента является квалифицирующим признаком данного преступления.

Ключевые слова: потерпевший; элементы состава преступления; ненадлежащее исполнение; пациент; больной; состояние здоровья.

Evgen CHERNIKOV

**THE CONCEPT OF «VICTIM OF CRIME» IN THE CONTEXT
OF THE STUDYING THE ELEMENTS OF THE NON-EXECUTION
OR IMPROPER EXECUTION OF PROFESSIONAL DUTIES
OF MEDICAL OR PHARMACEUTICAL WORKERS**

The article considers the concept of «victim of crime» in the context of studying the elements of the non-execution or improper execution of professional duties of medical or pharmaceutical worker. We have proved the idea that within the analysis of the elements of a crime victim is a sign defining social danger of a wrongful act of a special crime committer. It is determined that a patient is a victim of the crime under Article 140 of the Criminal Code of Ukraine. We also provide the comparative analysis of the concepts of «patient» and «diseased person». It is noticed that minority of a patient should be regarded as aggravating circumstance of this crime.

Keywords: the victim; the elements of the offense; improper performance; diseased person; patient; patient's health.

